

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2024
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Για ΕΠΑΛ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1^η δραστηριότητα

A1α. Ο αρθρογράφος καταλήγει ως προς τη χρησιμότητα του βιβλίου σε δύο συμπεράσματα στο τέλος του αποσπάσματος. Από τη μια, αναφέρει ότι το βιβλίο δεν συνιστά πανάκεια ούτε μοναδικό μέσο βελτίωσης της ζωής του ανθρώπου και πως η ίδια η εμπειρία της ζωής μάς καθοδηγεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και είναι αυτή που μετράει. Από την άλλη, όμως, εξηγεί ότι το βιβλίο συνιστά το κατάλληλο μέσο για να αφομοιώνουμε με σωστό τρόπο τα βιώματά μας και να οδηγούμαστε σε ορθές επιλογές

A1β. **Μεταφορά:** «το βιβλίο κατέχει τη θέση ενός φλογερού φάρου», «πηγή πνευματικής τροφής»

Συγκινησιακά φορτισμένη έκφραση: «θαυματουργό φάρμακο», «άσβεστης δάδα»

Χρήση επιθέτου: «ουτοπικό», «ουσιώδεις»

2^η δραστηριότητα

A2.α)

Θεματική περίοδος: «Ένα άλλο αδιαμφισβήτητο αποτέλεσμα... επαγγελματικό του τομέα»

Λεπτομέρειες / σχόλια: «Ταυτόχρονα ενισχύεται... ατομικής λογικής»

Περίοδος κατακλείδα: δεν υπάρχει

β)

άποψη = τοποθέτηση

ενισχύεται = προβάλλεται

συνειδητοποιήσει = κατανοήσει

3^η δραστηριότητα

Η έκθεση έχει :

Επικοινωνιακό πλαίσιο: ομιλία στο πλαίσιο σχολικής ημερίδας για τη φιλαναγνωσία : α' και β' πρόσωπο για αμεσότητα και γ' πρόσωπο για αντικειμενικότητα

Προσφώνηση: Αγαπητοί Γονείς , Καθηγητές , συμμαθητές

Αποφώνηση: Ευχαριστώ που με ακούσατε

Πρόλογος: Αφόρμηση ημερίδα για την αξία της φιλαναγνωσίας και του βιβλίου για τον άνθρωπο. Χρήση α' και β' ενικού ομηματικού προσώπου και ενδεικτικών πληροφοριών από το κείμενο αναφοράς.

Κυρίως Μέρος:

Το ζητούμενο της έκθεσης ήταν ένα και είχε να κάνει με την παρουσίαση της αξίας του βιβλίου στην ζωή του ανθρώπου, το οποίο:

- **Αποτελεί σημαντική πηγή γνώσεων και ιδεών:** Το άτομο μπορεί να έρθει σ' επαφή με ένα μεγάλο κομμάτι της συλλογικής γνώσης -όποια κι αν είναι τα ειδικότερα ενδιαφέροντά του- καθώς τόσο τα επιστημονικά επιτεύγματα κάθε εποχής όσο και τα ιστορικά δεδομένα και οι φιλοσοφικές αναζητήσεις, έχουν καταγραφεί και αναλυθεί εκτενώς. Δίνεται έτσι η ευκαιρία στο άτομο να μελετήσει προσεκτικά και, άρα, να εμβαθύνει σε όποιο επιστημονικό ή άλλο αντικείμενο κινεί το ενδιαφέρον του. Συνάμα, πέρα από την πρακτική πτυχή της απόκτησης γνώσεων, η επαφή με τα βιβλία προσφέρει στο άτομο τη δυνατότητα να παρακολουθήσει το ξεδίπλωμα της σκέψης και τους ποικίλους συλλογισμούς άλλων ανθρώπων -επιστημόνων, σημαντικών συγγραφέων, φιλοσόφων, ερευνητών κ.ά.-, με απώτερο όφελος τη συνειδητοποίηση της ευρύτητας του ανθρώπινου πνεύματος. Το άτομο έχει την ευκαιρία να αντικρίσει τον κόσμο και την κοινωνία μέσα από τα μάτια ενός άλλου ανθρώπου· έχει την ευκαιρία να κατανοήσει πόσο και πώς διαφοροποιείται η προσέγγιση της πραγματικότητας από διαφορετικούς μεταξύ τους ανθρώπους. Έρχεται, έτσι, αντιμέτωπο με την αλήθεια της πολυποικιλίας θεώρησης και κατανόησης των πραγμάτων και κάνει ένα καίριο βήμα

προς την αναγκαία διαλλακτικότητα και το σεβασμό των διαφορετικών απόψεων και αντιλήψεων.

- **Ενισχύει τη συλλογιστική ικανότητα του ατόμου:** Μέσα από την προσεκτική μελέτη βιβλίων το άτομο έχει τη δυνατότητα να ασχοληθεί εκτενώς με τα ζητήματα που το απασχολούν, αποκτώντας όχι μόνο έτοιμες γνώσεις και ιδέες, αλλά -κυρίως- την ικανότητα να διαμορφώνει και να αποκρυσταλλώνει τις προσωπικές του απόψεις. Διερευνώντας από διαφορετική κάθε φορά οπτική γωνία το ίδιο θέμα αντιλαμβάνεται το πλήθος των παραμέτρων που οφείλει να λάβει υπόψη του προτού οδηγηθεί στα συμπεράσματα εκείνα που ικανοποιούν πληρέστερα τη δική του θεώρηση και αντίληψη. Ενώ, παράλληλα, μαθαίνει να διακρίνει τις επιφανειακές προσεγγίσεις, τις απλουστεύσεις, αλλά και τις δογματικές προσεγγίσεις, και καθίσταται έτσι πολύ πιο προσεκτικό στη διατύπωση των δικών του συλλογισμών. Η πλήρης διερεύνηση, άλλωστε, ενός θέματος, όπως αυτή φανερώνεται στο πλαίσιο ενός βιβλίου, συνιστά μια διαδικασία πολλών επιπέδων, υπό την έννοια πως πρέπει κάθε φορά να εξετάζονται κι οι αντίθετες θέσεις, ώστε να προκύπτουν ολοκληρωμένα και άρτια συμπεράσματα. Πρόκειται για μια διαλεκτική διαδικασία, που εθίζει το άτομο στη διεξοδική προσέγγιση των θεμάτων που το απασχολούν και, φυσικά, στην ανάγκη να αποζητά -και όχι να αποφεύγει- τον αντίλογο, διότι μόνο έτσι μπορεί να αντικρίσει τα καίρια ζητήματα από κάθε πιθανή πτυχή, και να καταλήγει σε ασφαλή συμπεράσματα. Επιπλέον, κάθε φορά που το άτομο έρχεται αντιμέτωπο με μια θεώρηση εκ διαμέτρου αντίθετη από τη δική του ή με μια εντελώς πρωτότυπη προσέγγιση, οδηγείται σ' έναν προβληματισμό που βαθαίνει καίρια τη σκέψη του.
- **Αποτελεί ιδανική μορφή ψυχαγωγίας:** Η μελέτη βιβλίων προσφέρει στο άτομο μια πολύτιμη διέξοδο από την κούραση και την ένταση της καθημερινότητας· μια διέξοδο που το εκτονώνει από τις συγκρουσιακές καταστάσεις που του προκαλούν οι πολλαπλές δυσκολίες της πραγματικότητας. Το άτομο απομακρύνεται, για λίγο, από τα προβλήματα της προσωπικής του ζωής και «ταξιδεύει» σε νέους ή διαφορετικούς κόσμους, βιώνοντας πρωτόγνωρες εμπειρίες μέσα από τις διαδρομές των λογοτεχνικών ηρώων. Έτσι, η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων προσφέρει μια ακόμη ιδιαίτερα επωφελή δυνατότητα, καθώς το άτομο έχει την ευκαιρία να βιώσει κατά τρόπο έμμεσο, και άρα χωρίς την ένταση της άμεσης εμπλοκής, διλήμματα, δύσκολες ή και οριακές καταστάσεις, τραγικά επεισόδια, αλλά και αποφάσεις που αλλάζουν δραματικά τη ζωή ενός ανθρώπου, και να γνωρίσει ακόμα καλύτερα τον ίδιο του τον εαυτό, καθώς θα συλλογίζεται πώς θα αντιδρούσε ο ίδιος σε μια τέτοια περίπτωση ή πώς θα αντιμετώπιζε μια τέτοια δυσκολία. Αντί, λοιπόν, να σκορπά άνωφела το χρόνο του, έχει την ευκαιρία με τη βοήθεια ενός βιβλίου να ζησει πρωτόγνωρες καταστάσεις, αλλά και να έρθει σ' επαφή με τη συγκεντρωμένη γνώση και εμπειρία ενός άλλου ανθρώπου -του συγγραφέα-, και να αποκομίσει με αυτό τον τρόπο πολύτιμες γνώσεις και βιώματα.

- **Εμπλουτίζει τις γλωσσικές και εκφραστικές δυνατότητες του ατόμου:** Η ανάγνωση βιβλίων προσφέρει -ιδίως στους νέους ανθρώπους- τη δυνατότητα να έρθουν σ' επαφή με τα εκφραστικά μέσα πολλών συγγραφέων και να γνωρίσουν έτσι ποικίλους τρόπους γλωσσικής διατύπωσης. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό όφελος, καθώς μέσω της γλωσσικής αυτής καλλιέργειας το άτομο διευρύνει, όχι μόνο τις εκφραστικές του δυνατότητες, αλλά και την ικανότητά του να κατανοεί ολοένα και πιο δύσκολα κείμενα. Ας μη λησμονούμε, άλλωστε, πως το εύρος και οι εκφραστικές δυνατότητες της γλώσσας μας φανερώνονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στα χέρια των έμπειρων και ικανών συγγραφέων, προσφέροντας στους νέους την ευκαιρία να αντιληφθούν πληρέστερα την εξαιρετική ομορφιά της.
- **Στηρίζει σημαντικές πτυχές του πολιτισμού:** Μέσα από βιβλία στα οποία εκλαϊκεύονται επιστημονικά, ιστορικά, φιλοσοφικά ή άλλα ζητήματα, καθίσταται εφικτή η μετάδοση της γνώσης σε ευρύτερα πληθυσμιακά στρώματα. Μια τέτοια μορφή εκλαϊκευσης επιτυγχάνεται, άλλωστε, και με τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια, μέσω των οποίων πραγματοποιείται η εκπαίδευση των νέων. Συνάμα, η ελεύθερη διακίνηση των βιβλίων, ενισχύει τη δημοκρατική λειτουργία της κοινωνίας, καθώς με την ελεύθερη έκφραση και την ανεμπόδιστη κυκλοφορία των ιδεών γίνεται σαφές πως μια δημοκρατική πολιτεία επιτρέπει, αποδέχεται -και ενίοτε υιοθετεί- ακόμη και ιδέες οι οποίες στο πρώτο τους άκουσμα μοιάζουν εντελώς ρηξικέλευθες ή ίσως και ανατρεπτικές. Πολλές καιρίες αλλαγές, άλλωστε, στον τρόπο λειτουργίας των κοινωνιών έχουν προκύψει ακριβώς μέσα από θεωρίες και προσεγγίσεις που έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με τα έως τότε παραδεδομένα.

Επίλογος: Επισήμανση της αξίας του βιβλίου και ανάγκη να εδραιωθεί η φιλαναγνωσία στην συνείδηση των ανθρώπων για την πνευματική και ηθική συγκρότηση τους καθώς και την αισθητική τους καλλιέργεια

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1η δραστηριότητα

B1. Η ιστορία παρουσιάζει ως χώρο ένα χωριό. Τα πρόσωπα που εμφανίζονται είναι ένα νεαρό αγόρι, το οποίο εργάζεται εκεί και ένας παππούς που δουλεύει κάπου στην πολιτεία. Το αγόρι έχει αγάπη για τα βιβλία, όμως δεν μπορεί να τα αγοράσει γιατί στο χωριό δεν υπάρχουν βιβλιοπωλείο. Έτσι η λαχτάρα του αυτή για τα βιβλία και τις ιστορίες που αυτά κρύβουν συνδέει τα δύο πρόσωπα, καθώς πηγαίνει στον ηλικιωμένο και του ζητάει να του αγοράσει ένα βιβλίο από την πόλη. Εκείνος

προθυμοποιείται και το αντάλλαγμα που ζητάει για την εξυπηρέτηση προς τον νεαρό ήρωα είναι η ανάγνωση των ιστοριών.

2^η δραστηριότητα

B2.α)

Στο απόσπασμα οι αφηγηματικοί τρόποι είναι:

- αφήγηση: «Έβαλε ο παππούς ...μου τα δωσε πίσω»
- διάλογος: «Παρ τα», του λέει ...Σύμφωνοι;»

β)

«το παιδί έπεσε πάνω στο βιβλίο με τα μούτρα»: μεταφορά

«ήταν σαν μικρό σπιτάκι»: παρομοίωση

«Και το διάβαζε, το διάβαζε ολόκληρο το χειμώνα»: επανάληψη

3^η δραστηριότητα

B3.

Ο ήρωας του αφηγηματικού αποσπάσματος είναι ένα νέο παιδί που κάνει χειρωνακτικές εργασίες στο χωριό χωρίς να έχει πρόσβαση στο μαγικό κόσμο των βιβλίων. Κάτι τέτοιο αλλάζει όταν αποκτά το πρώτο του βιβλίο, όπου μέσα σε ένα βράδυ είχε διαβάσει όλο το βιβλίο, ανακαλύπτοντας με αυτόν τον τρόπο την αγάπη του για την ανάγνωση και οδηγώντας τον στην διάρκεια του ίδιου χειμώνα να διαβάσει ακόμα περισσότερα.

Στην εποχή μας, δυστυχώς πολλοί νέοι δεν φαίνεται να επιδεικνύουν την ίδια αγάπη για την ανάγνωση που έδειξε ο μικρός ήρωας, καθώς η δύναμη της εικόνας αποσπά το ενδιαφέρον τους και αποξενώνονται από το βιβλίο, ενώ κάθε πληροφορία που χρειάζονται την αναζητούν στο διαδίκτυο και στα social media. Από την άλλη, όμως, είναι ελπιδοφόρο ότι υπάρχουν ακόμα νέοι άνθρωποι, οι οποίοι, λόγω των ερεθισμάτων τους από την οικογένεια, το σχολείο ή και από προσωπική ανάγκη, έχουν ανακαλύψει την αξία του βιβλίου και την απόλαυση που μπορεί να προσφέρει.

Οι απαντήσεις των θεμάτων είναι ενδεικτικές

Επιμέλεια σχολιασμού: Μιχαδάκης Κωνσταντίνος